

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

ed acția și administrația
BLAJ, JUD. TARNAVA MICĂ

NSERATE

Conform regulamen. de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foale înscrise în Registrul de Publicații al Trib. Târnava-Mică sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 250 Lei

Pe 6 luni . . . 150 Lei

Pentru străinătate 750 Lei

Foale bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Din poruncile recunoștinții

(ivo). E floare rară aceea a recunoștinței. Atât de rară pentru zilele noastre, încât parecă e streină de noi, iar când se întâlnește în careva, e preaslăvită până la ceruri. E dureros lucru și e foarte rușinos în același timp să-ți uiți de acela, care te-a ajutat la năcaz, care și-a întins mâna când ai fost la strâmtoare, care te-a scos dela rău. Arăți un suflet ordinar, dai dovadă de un caracter josnic, dacă ești așa. Sufletele delicate, sufletele cu adevărat nobile sunt pământul prielnic unei atari flori. În acestea recunoștința e pururea vie pentru aceia, care i-au ajutat, numele binefăcătorilor sunt scrise cu litere de aur în tainița lor.

E și mai dureros însă și în același timp foarte primejdios când comunitatea își uită datorita de a-și slăvi oamenii mari. Lucrul acesta nu se întâmplă în Biserica lui Hristos, care își cinstește eroii, înscriindu-i în albul sfinților, făcându-le viața cunoscută, punându-i credincioșilor pildă de urmat. Așa trebuie să fie și în cealaltă comunitate, în stat: să fie cinștiți oamenii mari, faptele lor să fie slăvite, iar exemplul lor imitat.

Iată ce vrea și ce trebuie să fie comemorarea a 50 ani dela moartea mitrop. Dr. IOAN VANCEA DE BUTEASA: O pioasă aducere aminte și un gest de recunoștință din partea aceluia, care s'au împărtășit în vre-un mod oarecare de vre-o binefacere din partea lui și un omagiu din partea bisericii și a neamului întreg pentru acest mare arhieru al Blajului, care mergând pe urma vrednicilor săi înaintași pe scaunul lui Inochentie Micu — ce și-au pus viața și avuția în slujba marilor idealuri ale Bisericii și ale neamului și n'au pregetat o clipă să se jertfească pentru ele, convinși că numai ceea ce se clădește pe temelie de jertfă și sânge durează și conține în fața istoriei, — a continuat să scrie pagini atât de admirabile în istoria neamului românesc, cum au scris toți vlădicii Blajului fără nici o singură excepție.

În vremi atât de grele ca acelea pe care le trăim astăzi, când tineretul lumii și al nostru e sedus de atâtea curente de cele mai multe ori dăunătoare sufletelor și nației, se cade ca ceea ce a făcut mitropolitul Vancea pentru creșterea unui tineret cât mai creștin, folositor și bisericii și națiunii, să fie încrestat cu litere de aur în istoria neamului, să nu fie uitat, dimpotrivă, să fie continuat, căci numai așa putem spera zile mai bune, mai fericite pentru oropsitul popor românesc.

Să ne cunoaștem oamenii mari, să-i știm aprecia, să ținem sus steagul ridicat de ei, să ne inspirăm din trecut pentru viitor, căci în clipa când au uitat trecutul, pieirea noastră va fi aproape!

Și noi suntem de față

Mici încreștări din prilejul împlinirii unui veac și jumătate dela întemeierea Seminarului nostru din Oradea

de DUMITRU NEDA

Gândul omului sboară slobod. Răutatea vrășmașilor, oricine și oricâți ar fi ei, nu poate ridica piedeci în calea lui, așa că petrece nestingherit lângă ceice îi sunt dragi, bucurându-se de bucuria lor, împărtășind durerile lor.

Frații noștri dela Oradea au tocmai acum prilej de prasnici mișcători: Se împlinesc 150 de ani dela întemeierea Seminarului Român Unit din acel oraș de neagră și dușmănoasă străinătate pentru tot ce-i svăcnire românească. Ședința consistorială din 29 Octomvrie 1792, ținută sub președinția vlădicului Ignatie Darabant, fost ieromonah blăjan, are însemnătate istorică: atunci s'a făcut primirea alor 16 tineri cu cari s'a deschis Seminarul orădan.

Hotărârea acelei zile s'a dovedit a fi fost dintre cele mai binecuvântate în urmări pentru biserică și neam. Peste douăsprezece mii de oameni cu carte au ieșit până acum dintre zidurile acelei vetre de lumină. Mitropolitul Vancea; episcopii Vasile Erdeli, Alexandru Dobra, Ioan Alexi și Ioan Sabo; canonici, profesori și mulțime de preoți și dascăli și-au încălzit inimile tinere și și-au oțelit sufletele în atmosfera de înaltă spiritualitate, de austeră disciplină și sobră trăire, ce a caracterizat acest așezământ bisericesc, cultural și național. Impresiile câștigate aci n'au fost uitate niciodată. Dimpotrivă: au rămas adânc întipărite în conștiințele făurite aci, ca să rodească după aceea însutit în toate unghiurile Bihorului, în Bănat, în Maramureș, în Părțile sălăgene și someșene, de unde veniau și unde se reîntorceau miile dornicilor de carte ce-și îmbogățeau la acest izvor al tuturor românilor, și mintea și inima.

Pe cuvântul că acest cuib cald a fost al tuturor Românilor, fără deosebire de religie, se cade să se apese în chip deosebit. Preotul român Gavril Borbola din Sân-Andrei știa bine acest lucru când cerea vlădiciei unite din Oradea să primească în Seminar și fiii alor trei văduve române neunite. Răspunsul primit la această „petiție“ a fost cel ce era de prevăzut: Pot fi primiți cu întreținere gratuită, dacă au cel puțin două clase primare. Și tot atunci s'a hotărât ca, pe plată, să fie primiți nu numai uniți, ci și neuniți: „...Etiam ex non unitis, ob rationem boni publici, erga solutionem, per consistorium, pro convictoribus (— cei ce se bucurau de gratuitate se numiau alumni, ceialați convictori —) annue determinatam, suscipi valeant“.

Binele public! Iată imperativul de care erau călăuziți ceice înființaseră și purtau grija

Semin. cu internat din Oradea. Iar sub binele public înțelegeau, în chip evident, binele moral, cultural și național al Românilor. Regulamentul casei le leagă de suflet superiorilor să crească tinerele odrasle de sub mâna lor în spirit național: Ut juvenes zelo nationali animati sint. Iar ordinea de zi prevedea că limba de convorbire în acest institut este cea românească și nu alta, deși altele erau limbile socotite dătătoare de ton în viața de stat a vremilor aceluia. Dar acest seminar voia să deie neamului românesc vestitori ai adevărului în graiu românesc (— „...fidelis populo labii valachici idiomate valachico proposituri et verbum dei annunciaturi... —“) și de aceea tinerii leviți, rând pe rând, cu toții, în fiecare Joi, trebuiau să țină, în prezența tuturor celor din Seminar, și fiind și episcopul de față, câte o predică de probă, în limba română. Asta după ce manuscrisul cu cuvântarea trecuse prin cenzura directorului și fusese șlefuită și de acesta, mai ales sub raportul stilului. — Câte prilejuri nu îmbiau și aceste predici, ca și „exhortațiile“ din fiecare Duminecă și sârbătoare, rostite de duhovnicul seminarial, pentru a îndrăgi limba, legea și neamul din care se trăgeau ascultătorii!

**

Nu știm cum vor prăznuți frații din Oradea aniversarea întemeierii Seminarului lor, ce se ridică astăzi măreț în locul clădirii vechi și dărăpănate ce le-o dăduse alor noștri stăpânirea, după ce o luase dela Iezuiți și o menise de mănăstire pentru fiii sf. Vasile cel Mare. Arhieriei-ctitori: Darabant, S. Vulcanu, V. Erdeli, Pap-Szilágyi, Mihail Pavel și Demetriu Radu, își dorm somnul dreptilor; singur I. P. S. Valeriu Traian, neîntrecutul Maecenas al acestui așezământ, fiind astăzi în viață și având motive speciale de a se veseli întru Domnul pentru partea covârșitoare ce a avut întru aducerea la starea lui de acum. Așisderea au trecut pragul veșniciei și atâtea mii de foști seminarști orădani. Au rămas însă după ei mii și mii de luminițe și focuri aprinse în bătaie de vânturi, și știm că nici o putere nu le va mai putea stinge, cu oricâtă turbare ar sufla.

Și ca noi știu și frații, cari nu ne indoim că vor sărbători, cu creștină și română cuviință, momentul mare și sfânt din 29 Octomvrie 1792. — Cu gândul și cu inima suntem și noi alătura de voi, frați dela Oradea, coplesii de celeași simțeminte de închinare memoriei celor ce nu mai sunt, de dragoste față de seminariștii și sprijinatorii lor de azi,

și va prilejui bucurie nouă pe lângă bucuriile de până acum a tuturor celorce au înțeles rosturile-i înalte în sânul Bisericii și al Neamului nostru. — Căci cu noi este Dumnezeu!

Vizitații canonice în Arhidieceză.

Dorind să-și cunoască mai deaproape credincioșii și să le aducă un cuvânt de mângâiere, care să le ușureze năcazurile, I. P. S. Sa Dr. Valeriu Traian Frențiu, Adm. Apostolic al Arhidiecezei, a început vizitațiile canonice în Arhidieceză. Astfel în ziua de 13 Sept. crt. însoțit de Il. Sa Dr. Victor Vacaveiu vicar general, de Revmii Ioan Moldovan, Iuliu Maior și Dumitru Neda, canonici, de păr. Iuliu Busoiu, prot. Blajului, Ioan Florea, prof. de teologie, Dr. Alex. Todea, secr. mitrop. și Ioan Vultur, profesor, I. P. S. Sa a vizitat fruntașa parohie Sâncel, păstorită cu mult zel de păr. Gh. Gânța. În decursul liturghiei pontificale a conferit treapta diaconiei la patru clerici absolvenți. S'a apropiat multă lume de Sfintele Taine.

Luni, în 14 Sept. — Înălțarea Sf. Cruci — I. P. S. Sa a vizitat credincioșii din parohia Crăciunelul-de-jos, unde păstorește păr. Ioan Popeniciu, fiind însoțit de Revmii George Dănilă și Ioan Moldovan, păr. Iuliu Busoiu păr. Eugen Popa și Ioan Florea prof. de teol și de păr. Dr. Alex. Todea. Aici a hirotonit întru preoți patru clerici absolvenți.

Duminecă, 20 Octomvrie, au fost cercetați credincioșii din parohia Bucerdea grânoasă păstoriți de păr. Eugen Anca. Biserica spațioasă a fost plină de credincioși, iar răspunsurile liturgice au fost date de un cor de tineri.

În Dumineca ce a urmat — 27 Sept. — a fost rândul parohiei Micăsasa să-și primească arhiereul. În biserică frumoasă și exemplar de curată a cântat foarte frumos corul țaranilor condus cu pricepere de păr. Ștefan Crișan, iar mulți credincioși de ai păr. Demetriu Boariu s'au apropiat de Sfintele Taine.

În ziua de 4 Octomvrie au fost cercetați credincioșii din Roșta-de-Secas, conduși în cele sufletești de păr. Onoriu Damian. Cu această ocazie a fost făcut diacon clericul abs. Andronic Lazar.

În toate trei aceste ultime vizitații I. P. S. Sa a fost însoțit de păr. canonic George Dănilă și Ioan Moldovan, referent tractual, de păr. Iuliu Busoiu, prof. Blajului, de păr. Dr. Septimiu Todoran și Dr. Ioan Vesa, prof. de teologie. Pretutindeni popor mult s'a apropiat de Sf. Taine, iar I. P. S. Sa a avut cuvinte de caldă îmbărbătare, de mângâiere pârintească și de creștinesc îndemn pentru credincioși, care își vor aminti totdeauna cu drag de această vizită a Arhiereului în mijlocul lor. (v.)

Reculegeri sufletești pentru cantori

Cântăreții bisericești sunt cei mai apropiați, dar și cei mai prețioși colaboratori ai preotului în împlinirea înaltei slujbe de a aduce jertfă Domnului Dumnezeu.

Dacă un cântăreț are viață curată, cinstită, știe cânta frumos, cetește cu pricepere și cu suflet laudele Domnului, atunci credincioșii vin cu drag la sfânta Biserică, stau cu plăcere și cu folos sufletesc la sf. slujbe.

Tocmai de aceea trebuie depusă toată truda și grija, ca cântăreții bisericești să fie la culmea chemării. Spre acest scop pe lângă pregătirea profesională este absolut de lipsă ca an de an să facă reculegeri sufletești, adică să se gândească asupra datoriei pe care o au ca oameni și îndeosebi ca ajutători ai preotului la sfintele servicii dumnezeiești. Precum fiecare cetățean în calitate de apărător al țării e dator ca după isprăvirea serviciului militar des să facă manevre, adică deprinderi pentru a știi să-și apere țara,

asa și cântăreții bisericești trebuie să facă manevre sufletești cât de des.

Cu acest gând au fost chemați cantorii din protopopiatul Ocna-Mureș pe ziua de 15 Octomvrie a. c., la reculegeri sufletești.

În această zi la orele 7¹/₂ a. m. s'au prezentat toți cantorii din parohii la biserică protopopească. La ora 8—9 s'a servit sf. liturgie și li s'a arătat scopul pentru care au fost chemați. Dela 9—10 s'a ținut prima meditație, *Despre scopul ultim al omului*. Pornind din cuvintele Domnului:

„Că nu aveți aici cetate... — „Zilele omului (aici pe pământ) 70 ani... — „Hotărât este omului odată să moară... — „Aduți aminte că moartea nu întârzie...“

Simțind unul fiecare cecece a exprimat prorocul David: „Precum cerbul dorește apa izvorului, așa sufletul meu Te dorește pe Tine Doamne“ (ps. 41), și cecece a exclamat sf. Augustin: „Făcutune-ai pentru Tine Doamne... s'a arătat că noi nu suntem făcuți pentru lumea aceasta, ci pentru lumea cealaltă, spre care trebuie să fie îndreptați pașii vieții noastre. Dar să nu se uite că în lumea cealaltă sunt două locuri. Unul de fericire, raiul; altul de necaz, iadul. Datoria fiecăruia este deci a trudi ca să ajungi la fericire. Dumnezeu ne-a și dat mijloacele de lipsă spre a ajunge la fericire; numai să le urmăm.

După o pauză de un ceas, la ora 11 din nou s'au întrunit cantorii în biserică. S'a făcut slujba sf. Paraclis. S'a ținut meditația a doua, *Despre rostul vieții pe pământ: Să ne alegem locul din lumea cealaltă*, după cum limpede ne arată sentința Domnului: „Bine ai venit fiul meu, luptă bună te-ai luptat, intră întru împărăția mea dată celui bun, „Du-te dela mine blăstămatule...“

De altcum chiar dela începutul lumii ne-a zis Domnul: „Vieța și moartea ți-am pus-o dinainte, alege vieța“ (Moise V cap. 30, v. 19).

În lupta acestei vieți, care luptă în-

FOIȚA „UNIRII“

Debutul literar al lui

Ion Agârbiceanu

Păr. I. Agârbiceanu a fost elev al liceului din Blaj, al vechiului liceu prin care au trecut multe figuri mari ale Transilvaniei. După propria sa mărturisire¹⁾, în cursul inferior n'a fost elev prea strălucit. În cursul superior e remarcat de profesorul născădean Gavril Precup²⁾. Din citirea tezilor pe cari le făcea la limba română și a lucrărilor pe cari trebuia să le scrie acasă, profesorul Precup a înțeles că micul purtător de ghiozdan are talent literar. I-a și spus că dacă se va dedica Minervei, va urca treptele Parnasului. Prezicerea profesorului Precup s'a împlinit. Elevul de acum 4-5 decenii e acum unul din cei mai reprezentativi scriitori ai Transilvaniei, având și opere traduse în italiane³⁾ și fiind și membru corespondent al Academiei Române. Laureatul din anul acesta al Premiului Național. — Gala Galaction — scria că ar dori

¹⁾ Revista Fundațiilor Regale 1941, An. IX, p. 596.

²⁾ Emil Precup: Profesorul Gavril Precup. — C. Suci: Gavril Precup și soc. meseriașilor din Blaj.

³⁾ În Biblioteca Academiei Române am găsit numai *Due amori*. Prima versiune dal romeno di Nella Collini, Prefazione di Augusto Gardia, Perugia-Venezia, in 8°, VIII + 131 p. (Narratori Moderni).

să se acorde acest premiu și lui Ion Agârbiceanu⁴⁾. Debuturile literare ale lui Ion Agârbiceanu se perd în epoca romantică a adolescenței visătoare. În anii școlari 1898 1899 și 1899-1900, ca elev în clasa VII-a și a VIII-a a liceului din Blaj, Ion Agârbiceanu activează în cadrele societății de lectură. Oswald, autorul lucrării — *Les grands hommes* — afirmă că în general oamenii mari au fost activi în discuțiile seminariale din epoca studiilor universitare. Cred că afirmația lui Oswald e valabilă și pentru societățile de lectură din școlile secundare (bine înțeles nu toți cei cari vorbesc la societățile de lectură și la seminarii devin oameni mari, dar oamenii mari în tinerețile lor au fost activi atât la societățile de lectură, cât și la seminarii). După mărturisirea autorului: — „Începusem ca atâția alți colegi, cu versuri pe cari le înaintam conducerii societății de lectură a... «studenților» din clasele superioare. Unele au fost acceptate și citite în ședințele societății, altele respinse“⁵⁾.

Pe lângă că s'a prezentat cu poezii în fața societății, a și debutat cu poezii în presă. A debutat în coloanele *Unirii*. Elevul de clasa VIII-a Ion Agârbiceanu scrie în *Unirea* poezii reușite. Prima poezie⁶⁾ publicată e — „La Paști“.

⁴⁾ *Vremea*, 1942 (Iunie).

⁵⁾ Ion Agârbiceanu. Amintiri dela „Unirea“. *Unirea*, 1940, Nr. 5, p. 2.

⁶⁾ *Unirea*, 1900. An X, p. 136.

Mai vesel paserile sboară
Și mai voioase 'n ramuri cântă
Ca de-un mister se 'nfoară
Cântarea lor, când se avântă.
Mai limpede izvorul curge
Și murmurând mai lin acuma
El la răstoace nu mai muge,
Mai albă-i este astăzi spuma.
Și-a clopotului glas se 'nalță
Nu plângător ca altădată,
Ci cald și dătător de viață...
Natura 'ntreagă-i mai curată.
Și oameni mulți de sărbătoare
Gătiți, pășesc încet pe cale
Spre casă, pe când mândrul soare
Deschide florile din vale.
Râzând de drag privesc copiii
La ouă roșii și le cearcă
Cari is mai tari? Privind sglobii,
Pe babe un suspin le 'neacă.
A! Paștile... ca altădată
Te scoală suflete, te 'nalță!
Căci uite Domnul ți s'arată
Să te conducă la viață.

Înainte de poezia aceasta a publicat o schiță religioasă: *În postul Paștilor* (p. 119). Scrie și un articol teologal — *Invierea* (p. 136). Scrie tot în numărul de Paști o idilă (p. 139—140).

Are preferință pentru pastecele. Iată un exemplu —

SPRE LUMINĂ

Din necuprinsul haos ne apare
Al zilei domin lucind de fericire,
Redeșteptând natura c'o privire
Și focul lui s'aprinde tot mai tare.
Din dese neguri iese luna'n noapte

cepe la leagăn și se finește la groapă, noi trebuie să fim biruitori asupra tuturor celor trei dușmani ai noștri: trupul nostru, semenii noștri și diavolul.

După masă la ora 2 s'a slujit vecernia și s'a făcut meditațiunea 3-a despre păcat, răul acela mare care ne face nefericită viața aici pe pământ, ne închide ușile raiului și ne duce la iad. Deci din toate puterile trebuie să ne ferim de păcat. Dacă din nefericire ne-am îngreunat sufletul cu el, să-l spălăm curând de pe sufletul nostru, că Domnul ne zice continuu: „Fericiți sunt cei curați, că numai aceia vor vedea pe Dumnezeu”. In alt loc zice: Iar pe sluga cel nevrednic prindeți-l... și-l aruncați în focul cel de veci...” s'a făcut imediat examinarea conștiinței. S'a cetit molitva și s'au spovedit toți cantorii. La oara 5 d. m. s'a cântat Doxologia cea mare. Au primit sfaturi profesionale cântăreții bisericești. Li s'a legat de suflet să trăiască așa cum li s'a spus și aici și să fie siguri, că făcând așa, vor auzi la sfârșitul vieții lor cuvintele Domnului: Bine ai venit fiul meu, luptă bună te-ai luptat în războiul meu.”

Așa au decurs primele reculegeri sufletești ale cantorilor din protopopiatul Ocna-Mureș. Toți cântăreții bisericești (22), au fost foarte mulțumitori „pentru hrana sufletească primită”, vorba lor, și au cerut în unanimitate ca cel puțin de două ori pe an să fie chemați la reculegeri sufletești.

Au colaborat la aceste sfinte deprinderi, pe lângă protopopul tractual și onorații Iuliu Popa din Micoșlaca și Gheorghe Stoia coadjutor parohial din Ocna-Mureș.

Unul din cei de față

Pentru „Ajutorul de Iarnă”. Iarna ne bate la poartă și e de prevăzut că bravii noștri ostași va trebui să-i înfrunte de nouă argie pe câmpiile de luptă. Lumea rămasă

acasă nu se poate să nu le vină într'ajutor din răspuțeri cu danii marinimoase, ca să facă față greutăților de multe feluri ale luptei pentru biruință. In acest scop dna *Marla Mareșal Antonescu* s'a adresat obștiei române — mai ales femeilor române — cu un *Apel* duios, din care reșim celea ce urmează:

[...] „Soldații noștri luptă pentru a ne apăra pământul, pentru a ne ridica onoarea, pentru a ne asigura dreptul de a ne păstra biserica, familia și proprietatea. Numai datorită lor bogatul are siguranța averii lui, cărturarul are liniștea gândului și muncitorul poate să aducă rodul brațelor lui pentru îngrijirea casei sale.

In vreme ce noi stăm aci și păstrăm liniștii, dacă nu bucuriile vieții, in orice caz siguranța ei, acolo departe, pe câmpurile de luptă grea și încercări blestemate, fiii Neamului nostru își dau sângele și viața pentru viitorul Patriei noastre, pentru drepturile noastre de mâine, pentru viața noastră de azi.

Am cerut și altădată sprijinul tuturor și mai ales al româncelor, pentru Armata noastră dragă, pentru bravii noștri ostași. Azi, când datorăm Armatei atât de mult, când ea poartă tot greul și când acolo, departe, ea își sbuciumă în suferinți mândre sângele și sufletul, este cu neputință să rămână un singur român bogat sau sărac, o singură româncă, un singur fiu al Patriei, care să nu aducă contribuția lui „Ajutorului de Iarnă”, pe care din nou îl trimitem la poarta bogatului și săracului ca să adune dania românească.

Pentru a sprijini familiile luptătorilor și invalizii. Pentru a ne face datoria față de văduvele și orfanii de război. — Pentru a sprijini muncitorimea săracă și împovărată, dar care își face datoria de a purta războiul. — Pentru a putea trimite ostașilor noștri pe front tot ceea ce grija noastră de mame și de soții ne poruncește — Chem pe români și românce să-și facă din nou dovada sufletului lor credincios Patriei, dând obolul lor Ajutorului de Iarnă.”

Pomenirea mitrop. Vancea

Programul serbărilor dela Blaj 1—XI—1942

- Ora 8,45: *LITURGHIE ARHIEREASCĂ*, urmată de parastas, în biserica catedrală. — Cântă corul mixt al școlilor normale, sub conducerea pâr. C. Cherebețiu.
- Ora 11: *ȘEDINȚĂ FESTIVĂ în Palatul Cultural*. — In program: 1. Hübsch: *Imnul regal*, corul mixt al școlilor normale, condus de pâr. C. Cherebețiu. — 2. C. Cherebețiu: *Psalm I. corul mixt al școlilor normale, condus de autor*. — 3. *Cuvânt festiv*, rostit de d. Zenovie Păclișanu. — 4. Beethoven: *Măștiș pe Domnul*; corul liceului comerc. de fete, condus de Sora Gertruda. — 5. P. Anca: *Imn ocazional*; recitat de autor. — 6. Dr. S. Toduța: *Doamne, te-am auzit*; cor mixt (șc. normală și liceul teoretic de fete, academia de teologie și liceul teoretic de băieți), conduce autorul. — 7. Ex. Sa Valeriu Traian Frențiu *închide ședința*.
- Ora 15,45: *VECERNIE în catedrală*, — apoi depunerea coroanelor la mormântul marelui arhieru (cripta arhieruilor), unde va vorbi I. Bunea elev cl. VIII litere; corul teologilor, condus de pâr. I. Florea va cânta „Plâng și mă tânguesc” de I. Mureșanu; va urma alocuția elevului Nistor Dorina din cl. VIII-a lic. de fete „Sf. Ecaterina”; și de încheiere, corul teologilor va intona „In veci pomenirea lui” de I. Mureșanu

„Paiul” fratelui și „bărna” mea

Nimic nu am urât și detestat în viața mea mai mult decât sofistăria încântătoare-zbărnaitoare a oamenilor.

Nimic nu am condamnat mai complet și definitiv, decât pe vorbăreții și limbuții mesianici, propovăduitori ai perfecte morale în viața publică, — pentru alții. — Conform dogmei creștine, am iertat de 70 de ori câte șapte, greșelile semenului și nu m'am repezit la bolovanul din drum, să-l arunc cu dispreț în capul nimănui. Am judecat pe oia după grâul și neghina faptelor și vieții sale, — și creștinește, m'am pus la marea judecată

Și stele mii din întunec iasă,
Iar în văzduh un farmec sfânt se lasă.
Și din pământ vin dulci și calde șoapte.
Către luminătorul se îndreaptă
De întunec fugă, se îngrozește.
Sus inimă! Din noapte te deșteaptă!
Nu vezi că vâlul negru se ntețește
Ș'acopere bătaia ta curată?
Imprăstie-l din nou, întinereș'e!).

In ședința din 20 Mai 1900 a elevilor dela Internatul Vancean din Blaj Eugen Rus a declamat o odă dedicată Mitropolitului Ioan Vancea de Ion Agârbiceanu —

Ne-ai fost părinte bun și iubitor
In inima-ți curată și ferbinte
Ardea'n flăcări veșnice și sfinte
Al nostru bine, singurul Tău dor.
Și'n caldul și mărețul Tău avânt
Cu inima bătând de fericire
Ne ridicai lăcaș de adăpostire,
Când moartea Te răpi de pe pământ.
Te-am petrecut la lacomul mormânt
Cu ochii'n lacrimi, inima sdrobotită...
Natura 'ntreagă ne părea cernită...
Și clopotul plângea cu glasu-i frânt.
Ș'asa Te-ai dus prea bunule stăpân...
E mare taina vieții, nepătrunsă,
In orice timp și loc stă moartea ascunsă
Și pașii ei neabătuți rămân.
Te-ai dus, dar ne-ai lăsat puternic scut:
Un nume sfânt și mare pe vecie!
Sub paza lui orice furtuni să vie,
Nu ne clătim, că-i din granit făcut.
Iar spiritul Tău blând, ce peste noi
In sborul său cel lin mereu plutește,
Ne umple de flori când șoptește:

— „Pe cum eu am luptat, luptați și voi!” —
Ș'o altă moștenire ne-ai lăsat,
Ca neabătuți să fim pe-a vieții cale.
Tu ai lăsat patron — „zidirii” — Tale
Pe-al Tău patron, de glorie 'ncununat.
Patroane Sfinte; acum din cer de sus,
Ascultă-ne și varsă'n noi putere
Ca lui să-i urmăim și mângăere
Să fim Celui, ce dintre noi s'a dus!).

Serie o baladă istorică — *Lăpușneanul* — (p. 209) în care evocă poetic scene din nuvela lui Negruzzi.

In 1900 s'a comemorat în toată Transilvania bicentenerul Sfintei Uniri cu Roma eternă a Sfântului Petru. Biserica din Uifalău-Tâmpăhaza zidită de Episcopul Dimitrie Radu al Oradiei eternizează serbările bicentenare. Tatăl lui Coșbuc era preot unit. Renovând biserica tocmai în 1900 a scris pe ea că e închinată Sfintei Uniri, cu prilejul bicentenerului. Ion Agârbiceanu în Sept. 1900 era absolvent de liceu, cu bacalaureat, primit în clerul tinăr al Arhidiecezei de Blaj. La cererea Protopopului A. C. Domșa, I. Agârbiceanu *) compune o odă:

Urla sălbatic marea; mereu creștea furtuna,
Noianul cel de ape în adâncuri sbuciumându-l;
Prin nouri grei și negri a dispărut și luna...
O noapte grea domnește... In creeri doarme gândul
Și numai spaima morții se svârcolea într'una.
Pe valuri se zărește o naie aproape frântă...
Și vânturile'n coaste o lovesc cu alor furie...
Din val în val, sârmana, cu groază se avântă,
Cărmaciul stă la cărma. Cu vorba-i argintie

O rugăciune 'nalță spre cer, o rugă sfântă.
Un vânt cumplit o bate spre-o parte-a mării întinse,
Iar altu 'ntr'altă parte o 'mpinge și o mână.
Și valul de sub dansa, cu lăcomie-aprinsă
Vrea s'o înghită lacom... Pornirea-i e păgână...
Și poarta neagră a morții înainte-i stă deschisă.
Și sfânta rugăciune spre ceruri se înalță:
Atât foc e întrînsa, ș'atâta 'nduioșare —
Cât inima de sloiuri cu focu-i o desghiață:
Iar ochii-i ard în lacrimi. S'aprinde tot mai tare
Ferbinte, sfânta rugă, spre-a lumilor viață
In zări atunci — o Doamne, ce mare ți-i puterea —
Un caier de lumină în orizont s'arată
Și vine către mare. Aceasta-ți este vrerea
Și voia ta, stăpâne, în toate se arată!
Lumina vine, crește... Și crește mângăerea.
Pe naia sbuciumată. Un inger din lumină
Răsare, vine — aproape, aripile-și întinde
Cărmaciului deasupra. Privirea-i e senină
Și'n ea un foc de viață se pare că s'aprinde,
Și brațele 'și întinde cărmaciului — „O vină!” —
Cu patimă îl strînge la piept și încordată
Ș'o vorbă, numai una, putu atunci să zică,
Și vorba asta sfântă fu: „Roma”. E salvată
Corabia de-acuma. Perit-a orce frică...
Spre Roma noastră veche, corabia se 'ndreaptă.
Ș'apoi de a Cetății eterne naie tare
Legatu-s'a a noastră corabie sdrobotită. —
E mult de-atunci, doi secolii! Și este tot mai mare
Increderea în asta unire mult dorită.
Și nu mai purtăm frică de a mării tulburare.
Voit'a Providența, căci ea ne poartă sama,
Să fim legați cu Roma, cu mama noastră dragă,
Prin neam și prin credință. Iar azi pe noi ne chiamă
A noastre inimi pline de o forță nouă, întreagă,
Ca să serbăm doi secolii de luptă fără teamă.

In 20 Noemvrie 1900 s'a serbat la Beiuș, în orașelul patriarhal de pe Criș, bicentenerul Sfintei Uniri (Unirea, 1900, An X, p. 395-396). Cu acest prilej un elev a declamat Oda scrisă

*) Idem — 157.

*) Idem — p. 185. *) Idem — p. 319.

a fratelui, sau mai marelui meu, —: de condamnat, nu se poate nimeni condamna definitiv și pe deantregul.

Cine crede că el nu are păcate și imperfecțiuni morale, acela e anticrist pe pământ. Cine crede că întunecimile sale sufletești pot fi scuzate, sau micșorate prin faptul că el s'ar afla în slujba unei mari cauze, sacrificând cine știe ce situații și onoruri, acela e cel mai mare pervers și inversat moral, al tuturor secolelor. Sunt totuși destui, cari prea ușor își pot aminti de zvăpăiața lor tinerețe și de bărbăția contrară principiilor morale pe cari astăzi, la bătrânețe, când nu mai sunt buni la nimic și de nimic, le-au predicat și le predică pentru alții, cu atâta foc și atâta patimă.

Nu avem în ordinea lucrurilor numai o imoralitate materială și fizică. Decât aceasta, cea mai grozavă este cea în ordinea ideii, a cuvântului scris, sau rostit prin conventicule intime, sau în mod public. — Aceștia, nu numai că s'au pus în slujba minciunii și fari-seismului, călcând în picioare și dramul de bine și virtute ce s'ar afla în inima și vieța celor ponegriți, — dar, aceștiaucid bunefecredințe și sentimente în sute și mii de inimi, desrădăcinează atâtea porniri bune, anchilozază atâtea acțiuni frumoase, — sămănând prin aceasta ruina și dezechilibrul moral, desnădejdea și scepticismul, de-a latul și de-a lungul Țării...

Valeriu Bora

Știri mărunte

Ziaristii români la Sf. Părinte. Luni, de praznicul Sf. Dumitru, Sf. Părinte a primit în audiență ziaristii români în frunte cu d. Liviu Rebreanu. Prezentarea a făcut-o d. general Dănilă Pop, ministrul României pe lângă Vatican. Vicarul Domnului, în cuvântul său ocazional, a subliniat însemnătatea răspunderii și a chemării de scriitor

și ziarist în ceasul de față, îndemnându-i să contribuie din răzputeri la alinarea suferințelor pricinuite de război și la pregătirea caracterelor de granit ce vor coopera în toate țările la organizarea unei păci clădite pe dreptate și adevăr. După care Sf. Părinte a împărtășit binecuvântarea sa apostolică, Regelui Mihai I, Familiei Regale, cărmuitorului Statului Român și Neamului întreg. — D-l Liviu Rebreanu a mulțumit mișcat Sf. Părinte.

Deprinderi sufletești pentru Reuniunea Mariană din Veza. În zilele de 25-26 Oct. s'au ținut exerciții spirituale pentru femeile Reuniunii Mariene din Veza, unde păstorește păr. Oltean ajutat de fratele său păr. Emanoil Oltean, care se ocupă în mod special cu Reuniunea. Vestitor al cuvântului dumnezeesc a fost păr. Dr. Alexandru Todea. Rezultatul cât se poate de mulțumitor. Căci s'au apropiat de sfintele taine nu numai cele pentru cari direct erau destinate deprinderile, ci toate femeile din parohie, precum și mulți bărbați, tineri și copii.

Românii, centru de greutate în luptele din Răsărit. Revista Comandamentului Suprem al forțelor armate germane, *Wehrmacht*, după cum încrestează agenția *Rador* (26. X. 42) reproduce, sub titlul: „Românii, centrul de greutate al luptelor din Răsărit”, șapte fotografii reprezentând soldații români în avântul lor cuceritor pe câmpurile de luptă. Drept introducere, numita revistă scrie următoarele: „În repetate rânduri, comunicatul german de război a amintit că aliații noștri români, care s'au luptat cu vitejie și bărbăție împotriva unui dușman superior, pe care l-au și învins. Soldații români au dovedit adesea în cursul acestui război că respectă tot atât de mult ca și soldații germani tradiția ostășească a patriei lor. Cu toate armele și pe toate câmpurile de luptă, camarazii noștri de arme români au respins pe dușmanul bolșevic. În unele lupte au contribuit chiar decisiv la câștigarea victoriei. Camaraderia de arme dintre soldații germani și români, care au luptat împreună în răsărit, a devenit de nesdruncinat. Sevastopolul și Stalingradul sunt două pietre remarcabile pe drumul acestei alianțe de arme”.

Locale. Dumineca viitoare, de praznicul SS. Arhangheli Mihail și Gavril, va predica în catedrală păr. Dr. Aurel Leluțiu, profesor de religie.

— În decursul liturghiei arhieresti de Luni, 26 Octomvrie, I. P. S. S. Dr. Valeriu Traian Frențiu, Adm. Ap. a ridicat la treapta preoției pe următorii clerici absolvenți: Ioan Săsărman, Emil Abușanu,

Bazil Biriș, Vasile Deac, Alex. Sechel, Ioan Coardcea, Mihail Găzducu, Manoil Ilea, Gh. Neamtu, (celibe), Petru Bimbea, Petru Bunea, Leon Moldovan și Ion Șerban, iar azi Sâmbătă, în capela Mitropoliei, a fost hirotonit preot cl. abs. Grigorie Sălăgeanu.

Nepotul lui Garibaldi a intrat în sânul Bisericii lui Hristos. Amăsurat unei știri încreștate de *Farul Nou* (18. X. 42), generalul italian *Enzo Garibaldi*, nepotul faimosului revoluționar Garibaldi, vrăjmașul lui Pius IX, a Vaticanului și a Papalității, ca șef al francmasonilor italieni ce era — s'a botezat nu de mult de către Emin. Sa Cardin. Caccia Dominioni, a fost miruit și s'a cuminecat. Ziua cea mare și sfântă a vieții sale a încununat-o cu o audiență la Pius XII, urmașul lui Pius IX care-i trimisese bătrînului Garibaldi ce nu-l scootea (pe Pius IX) din „Vampirul Vaticanului”, vorba: „Să i-se spună (lui Garibaldi) că acel moșneag pe care l-a numit „Vampirul Vaticanului” îl iubește și chiar astăzi a slujit pentru el sf. liturghie”.

Cupola basilicei San Pietro va fi terminată conform planurilor stabilite de Michel Angelo. — După știri din Roma, profesorul Nicolosi, arhitectul basilicei Sf. Petru a supus Sf. Părinte un proiect ce are de obiect terminarea cupolei basilicei San Pietro amăsurat planului stabilit de Michel Angelo. Sf. Părinte, după cum afirmă agenția „Rador” (29. X. 42) ar fi aprobat acest proiect, a cărui executare se va începe imediat ce se va încheia războiul. Cele 16 statui ale profeților, prevăzute de Michel Angelo, și cari vor susține arcadele, vor fi, în ceea ce privește executarea lor, scoase la concurs.

Câți evrei trăiesc în Palestina? Dintr'un recent comunicat al *Comisariatului Britanic* din Ierusalim se știe că lunile Iulie-August-Septembrie c., au imigrat în Țara Făgăduinței 1700 familii evreiești. Socotind patru membri de familie, ar fi intrat deci în Palestina, în cele trei luni, aproape 7000 suflete. Dela începutul războiului se dă cu soteala că au pus piciorul tot aci, cu hârtii în regulă și clandestin, cam 50-60,000 de inși, întreaga populație evreiască dând acum un total de 800.000-900.000 persoane. — Cenzura britanică a interzis orice discuție asupra creșterii numărului evreilor în Palestina, ca să nu se provoace tulburări în sânul populației arabe.

Aviz. La Școala de Gospodărie din Blaj a devenit vacant postul de secretară-contabilă. — Doritoarele își vor înainta cererea la Direcțiunea Școlii. DIRECȚIUNEA.

de tinărul alumn Ion Agârbiceanu. Acesta e debutul literar al sexagenarului Ion Agârbiceanu.

Iosif E. Naghiu

Convorbiri pedagogice

Temeiu pentru o revistă pedagogică

D. Vasile Pop: Vă mulțumesc că ați întrerupt pe un moment ocupațiile DV. ca să discutăm despre posibilitatea înființării unei reviste pedagogice. Eu o găsesc necesară aici, fiindcă Blajul își datorește faima sa în mare parte școlilor. Pot să Vă anunț, că cooperativa „Ardealul” a oferit să susțină 1/3 din cheltuieli. Și am declarațiuni formale, că Ven. Consistor va sprijini revista la apariție.

Părintele Miclea: Înainte de orice discuție, cred că ar fi bine să fixăm în linii generale conduita, programul revistei.

D. Vasile Pop: Nu poate avea alt program decât acesta: creștinism și...

Eu: Și activism.

D. Vasile Pop: Și românism.

D. Nic. Comșa: Nu înțeleg o revistă imbibată de doctrină pedagogică, înțeleg o revistă de educație.

D. Radu Brateș: Suntem toți oameni de școală, dar mie mi se pare că noi nu avem preocupări pedagogice, care să ne intereseze în mod deosebit și să se discute la largul într'o revistă pedagogică.

Eu: Școala de toate gradele se află azi

în criză. Ministerul a recunoscut-o prin Buletinul oficial. Școala primară cu gramatica ei, cu calculul suprafețelor și a volumelor nu face pe sătean să producă mai mult pe același pământ; umanismul liceului nu ține seama de realitate; școala superioară nu face legătura între știință și viața de toate zilele.

Mitropolitul de pie memorie Nicolescu, patronul școlilor blăjene, într'un interviu acordat ziarului *Curentul*, a spus: „școala aceasta ucide”. Dacă nu ne-ar lega legea, conștiința ne-ar obliga să nu mai practicăm această școală ucigașă.

Nu vreau să abuzez de atențiunea DV. binevoitoare, dar vreau să înfățișez două aspecte ale școlii.

1. La lucrările de control, elevii sunt pur și simplu despoiați de proprietatea lor intangibilă, de manuale. Pe urmă fraudă și minciuna vin să răvășească sufletele copiilor. Profesorul nu consimte să fie înșelat și se prefăce într'un polițist sui generis cu suspiciune și neîncredere în proprii săi copii sufletești. Școala a ucis morala.

2. Neacșu a scos-o căne-cânește, când corigent, când repetent, până în clasa VI, unde s'a pot enit. L-a ajuns vremea armatei, intră la aviație, pleacă la război, își umple pieptul de decorații pentru multele avioane dușmane doborâte. Directorul liceului a simțit nepotrivirea școlii cu viața, într'o ședință festivă a elogiât pe fostul elev, dându-l pildă de urmat, în asistența profesorilor, care l-au lăsat repetent.

D. N. Comșa: N'a fost pentru liceul teoretic, ci pentru industrial.

Eu: Dacă liceul teoretic nu e răsadnița eroilor, la ce bun amintirea lui Ahile și a lui Horațiu Cocles? Neacșu are aptitudini. El observă bine. El își face fulgerător judecata bună. El are inițiativă și și-le urmărește cu stăruință de fier.

O școală, fie teoretică, fie practică, dacă nu cunoaște nimic din calitățile alese ale unui elev cum a fost Neacșu, trebuie rasă de pe pământ, ea ucide germele vieții.

Revista plănuită e în nota vremii. Congresul profesorilor din ăst an ținut la Galați, a primit să discute referatul dlui Romulus Demetrescu, publicat în Buletinul oficial al Ministerului. După acest referat „materialul obiectelor de studiu nu este un scop, ci un mijloc pentru pregătirea tineretului românesc la stăruință și prevedere”.

Dându-și școala alt scop, noua orientare pretinde și altă metodă, pe care referatul amintit o înseamnă astfel: Activitatea din școală va avea de criteriu centre de interes, cu împărțiri de roluri și de muncă, după care urmează adunarea și comentarea rezultatelor sub conducerea profesorului.

Aceste fapte nouă cred că ar fi bine să fie discutate în revistă. Când școala secundară va introduce orientarea și metoda nouă, școala primară le va îmbrățișa pe ambele fără șovăire.

Părintele Miclea: Să facem revista!

D. Vasile Pop: Vom uza de toate mijloacele, ce ne stau la dispoziție ca s-o înfăptuim.

Toma Cociciu